

Γράφει ο Νίκος Ζυγογιάννης

Μια αρχαιοελληνική φυλή είναι οι Σαρακατσαναίοι που οι ρίζες της χάνονται στα βάθη των αιώνων. Νομάδες κτηνοτρόφοι,...

Ζούσαν στα βουνά το καλοκαίρι και το χειμώνα στα χειμαδιά (β'νά-στράτα-χειμαδιά) διασκορπισμένοι σ' ολόκληρη την ηπειρωτική Ελλάδα.

Κοιτίδα των Σαρακατσαναίων ήταν η οροσειρά της κεντρικής και νότιας Πίνδου και η Ρούμελη με επίκεντρο τα ΑΓΡΑΦΑ, χώρος που λόγω της γεωφυσικής του κατάστασης ήταν απάτητος, δεν ήταν γραμμένος πουθενά και γι' αυτό κατοικούσαν από αυτόνομους και ελεύθερους ανθρώπους. Ο διασκορπισμός τους από την αρχική κοιτίδα τους προς την υπόλοιπη ηπειρωτική Ελλάδα έγινε επί Τουρκοκρατίας και κυρίως τον 18ο αιώνα, στα χρόνια του Αλή Πασά.

Ως προς το όνομά τους υπάρχουν πολλές και διάφορες ετυμολογίες. Σύμφωνα με τη Σαρακατσάνικη παράδοση πήραν το όνομά τους από τους Τούρκους.

Όταν έγινε η άλωση της Κων/πολης, οι Σαρακατσαναίοι φόρεσαν μαύρα ρούχα, ως ένδειξη πένθους, και δεν υποτάχθηκαν στον κατακτητή. Οι Τούρκοι τους έβλεπαν

στα μαύρα και ανυπότακτους να μετακινούνται συνεχώς (σκηνίτες).

Γι' αυτό τους ονόμασαν «Καρακατσάν» (καρά =μαύρος και κατσ(ι)άν=φυγάς, ανυπότακτος), δηλ. «μαύροι φυγάδες». Από το Καρακατσάν με παραφθορά προήλθε η λέξη «Σαρακατσάνος». Μια άλλη πιθανή ετυμολογία είναι από την τουρκική λέξη σαράν που σημαίνει «φορτώ νειν» ή σαράι(=κατοικία,κονάκι) και την τουρκική μετοχή κατσιάν=φυγάς, ανυπότακτος, (σαράν + κατσάν = Σαρακατσάνος) γιατί από καιρό σε καιρό φόρτωναν τα πράγματά τους και μετακινούνταν με τα κοπάδια τους και γι' αυτό τους έδωσαν αυτό το όνομα (παρτσούκλι) οι Τούρκοι.

-- < Κατοικούμε εδώ από τότε που ο Θεός έφτιαξε αυτόν τον ευλογημένο τόπο με τα βνά και τα ποτάμια, τον ήλιο και το φεγγάρι. Από τότε κρατάει η γενιά μας, έλεγαν οι γερόντοι Σαρακατσάνοι.>--.

Ανεξάρτητα από τις μετακινήσεις τους και τον εναλλασσόμενο τόπο διαμονής τους έχουν τα ίδια ήθη και έθιμα και κυρίως μιλούν την ίδια γλώσσα, την Ελληνική, απαλλαγμένα από ξένα στοιχεία, αναλλοίωτη, που φέρει τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της δωρικής διαλέκτου. Το ίδιο αναλλοίωτοι και αμόλυντοι από αλλόφυλες επιμειξίες παρέμειναν και οι Σαρακατσιάνοι, οι «καταλαγαρώ τεροι Έλληνες» όπως έγραψε ο Στέφανος Γρανίτσας. Διατήρησαν τα έθιμα, τις συνήθειες και τους κανόνες συμπεριφοράς και διαβίωσης κατά τρόπο πιστό και αυθεντικό. Στηρίχθηκαν στα παραδοσιακά τους έθιμα και στην ελληνική τους ταυτότητα και δεν επέτρεψαν στην περιβάλλουσα αλλοεθνή και ξενόγλωσση κοινωνία να εισβάλλει στη δική τους. Η οικονομική τους ευρωστία και αυτονομία και η διαβίωσή τους σε καλλίτερες υλικές συνθήκες τους οδήγησε, σε μια ουσιαστικά και τυπικά, εσωτερίκευση, τήρηση και εφαρμογή των εθιμικών κανόνων διαβίωσης και κοινωνικής συμπεριφοράς.

Η φωτογραφία αυτή, που είναι από το 1900, δείχνει την εμφάνιση των Σαρακατσάνων στην Ελλάδα, πριν από την μετακίνησή τους στην Αλβανία.